

מה חדש בספרי "מערכות"?

צה"ל, על אף "גילוי" הקצר, הוא כנהר אשר יובלות רבים זרמו לחוכו. כיום קשה אולי להבחין בכך מה רבים, ולמבט ראשון שונים-מאוד, היו מקורות-יניקתו של צבא זה. היו מקורות "עצמיים", מחתרתיים-מובהקים — בראש-וראשונה, ה"הגנה" על כל שלוחותיה; והיו כאלה אשר "חסו בצל השלטון הבריטי" או, ביתר-דיוק — היו שלוחות כותנראנו לשיתוף-הפעולה הבטחוני והצבאי עם שלטון זה, על כל האפשרויות-הצמיחה ורכישת-ההכשרה (ולעתים — אף "הסוואה"), אשר שיתוף-הפעולה זה פתח לפנינו את חילות-הנוטרים שקמו במהלך שנות-המאורעות 1936—39 — ובעיקרם הוסיפו להתקיים ממש עד אשר קם צה"ל — נוהגים לשייך לסוג השני הזה של מקורות-צבאנו. אך, כפי שינכח כל הקורא בספר "לאש ולמגן" ("תולדות הנוטרות העברית") — אשר הוצא זה-עתה על-ידי בית-ההוצאה של צה"ל, "מערכות" — היתה זו שלוחה בעלת קשר כה בלתי-אמצעי ואינטימי עם הישוב העברי במישרין, ועם כוחו ההגנתי העצמי, עד שכאן ניטשטשו לעתים הגבולות כליל. רק ראייה זו, מאפשרת לך לעמוד כראוי על מלוא משמעותם ומשקלם של הדברים המתוארים בספר זה: בסקירה היסטורית-כוללת — בראשיתו; ובקורות התהוותם, לבטיהם ופעלם של חילות-המשנה השונים — בהמשכו. כאן רואה הקורא כיצד מהטיפות הבודדות, של יחידים וקבוצות לא-גדולות, המגסים כוחם במלאכה זו של שמירה והדיפה, מארב ופשיטה, שלא תורגלו בה מקודם, מתהווים בהדרגה זרמי "כוח-האדם", במובנו המלא של צמד-מילים זה, "כוח-אדם" זה הוא שהוסיף ברבות-הימים כה הרבה על כושר-עמידתו של הישוב בשנות הפורענות — ועל צמיחתו המהירה-כדי-להפגיע של צבאנו-העצמאי במלחמת-הקוממיות. ולא מקרה כי כה רבים הפנים, המוכרות לנו כיום בצמרתו של צה"ל ובתפקידי פיקוד ואחריות ברחבי יחידותיו, אשר עין בוחנת תגלה אותן בעשרות התצלומים המלוים את תיאורו של הספר — או שתחוש תוך-כדי קריאה בשמות בעליהם (תכופות — עדיין בלעז).

יש ושומע הנך אמרות כגון: "מה שהיה בעבר — מענין רק את אלה החיים בעבר", ולא היא. האמת הנה אחרת: לא זו בלבד שבזכותו של עבר זה אנו חיים, אלא ש"עבר" זה חי בתוכנו. ואף משמעותו של ספר זה מופנית לא רק לעבר — אלא גם להיום ולמחר. לאלה שפעלם מתואר בו — ולא להם שיש עוד להנכס על ברכי מסורתו המגוונת אך המלכדת של כוח-המגן העברי.

היה זה אחד מדקרי-ההבחנה מבין דור אנשי-הרוח של בריטניה שבאמצע המאה-העשרים (ויצוין — מגדולי ידידי ישראל מני-אז) לורד בותב, אשר כתב: "זהו ספר-המלחמה המרתק והמותח ביותר שקראתי אי פעם. המחקר שהושקע בו זוקק במידה כזו שאינך מבחין כלל בעבודה הרבה שנעשתה בשבילך כאן; כוחו הסיפורי הוא כביר והמתח אינו מתרופף לעולם. לגבי-ידידי חלף, היום הארוך ביותר כהרף-עין. לא יכולתי להניחו מיד. הצלחה מוחלטת".

זהו ציון קולע ונאמן לתוכנו האנושי ותכונותיו הספרותיות של הספר שהופיע עתה בעברית. אך יש להוסיף: מבהינה צבאית — פרוסה כאן לפנינו, מצד אחד, יריעה רחבה שמסומנים בה הקווים הכוללים של המבצע האדיר, הפלישה לתוך נורמנדיה, קרי — לתוך אירופה; ומן הצד השני — מוזאיקה עשירה של מצבי-קרב ומעשי-קרב, גורמי-נפש של לוחמים וחשבונות פסיכולוגיים של מתכננים, הדגמת כללי-זהירות וגילויים מודיעיניים, גבורה, שיקול ותושיה. אין בספר זה כדי לדלות את קורות יום-הפלישה הגדול, אך יש בו כדי להעשיר ולרוות תוכן כל תמונה הנרכשת מספרים אחרים או מלימוד מקצועי של מאורעות אותו יום. מטוראי ומש"ק ועד למפקד יחידה ועוצבה — יש כאן מה ללמוד ובמה להרהר.

